

استان کرمان؛ فرصت‌ها، قوت‌ها و محدودیت‌ها

رضا سنجری

مدیرکل هماهنگی امور اقتصادی
استانداري کرمان

وجود انرژی پاک باد در بسیاری از نقاط استان مخصوصاً حاشیه کویر و قرار داشتن در کریدورهای وزش باد ملایم و دائمی و داشتن بیش از ۳۲۰ روز آفتابی و شدت تابش مناسب و آسمان درخشان و مناسب بودن بستر برای تولید انرژی خورشیدی باعث گردید استان کرمان به شهر آفتاب برای سرمایه‌گذاری در این بخش تبدیل شود و طی برنامه میان‌مدت، تفاهم‌نامه ایجاد ۲ هزار مگاوات نیروگاه خورشیدی با وزارت نیرو منعقد گردید که در حال حاضر بزرگ‌ترین نیروگاه خورشیدی کشور با سرمایه‌گذاری خارجی آلمانی در استان به بهره‌برداری رسیده و سایر نیروگاه‌ها نیز در دست اجرا می‌باشند؛ بنابراین در بخش تولید انرژی در قالب احداث نیروگاه‌های سیکل ترکیبی، کوچک مقیاس و خورشیدی، ظرفیت سرمایه‌گذاری جدید برای تولید ۲۵۰۰ مگاوات برق وجود دارد.

در بخش کشاورزی تنوع آب و هوایی، وجود اقلیم‌های متفاوت چهار فصل در منطقه و اختلاف ارتفاع باعث شده ۱۳۸ نوع گیاه زراعی و باغی در استان به وجود آید و رتبه اول کشور در تولید پسته، خرما، گردو و رتبه سوم در مرکبات را داشته باشد. ظرفیت سرمایه‌گذاری جدید در این بخش نیز به میزان ۸ هزار میلیارد تومان در قالب طرح‌های گلخانه‌های مدرن، صنایع تبدیلی و بسته‌بندی و پایانه صادراتی جنوب می‌باشد.

در بخش گردشگری نیز استان کرمان با داشتن ۶ اثر ثبت جهانی

استان کرمان با اختصاص حدود ۱۱ درصد مساحت، پهناورترین استان کشور هست. از زیرساخت‌های آن می‌توان به وجود يك فرودگاه بین‌المللی و ۴ فرودگاه داخلی، شبکه ریلی، جاده‌های ترانزیت، ۳ منطقه ویژه اقتصادی فعال و ۱ منطقه ویژه در دست احداث، ۴۲ شهرک و نواحی صنعتی و نزدیکی به دریا و استفاده از حمل‌ونقل دریایی اشاره نمود.

در بخش معادن بالغ بر ۵/۸ میلیارد تن اندیکس‌های معدنی شناسایی شده در قالب ۴۲ نوع ماده معدنی که با توجه به ظرفیت‌های فوق بهشت معادن نام‌گرفته که در این راستا بعضی صنایع تبدیلی مربوطه نیز ایجاد شده و یا در دست احداث است. در بخش‌های میزان استخراج ماده معدنی، تولید کنسانتره و گندله سنگ‌آهن و تولید مس کاتد رتبه اول کشور را به خود اختصاص داده است.

همچنین وجود کارخانه‌های خودروسازی و صنایع تولید قطعات خودرو، استان را به یکی از قطب‌های خودروسازی کشور تبدیل نموده است. در مجموع در بخش صنعت و معدن امکان سرمایه‌گذاری جدید به میزان ۲۰ هزار میلیارد تومان در قالب طرح‌های صنایع پایین‌دستی فولاد و مس، فرآوری تیتانیوم، فرو آلیاژها، پتروشیمی و صنایع پایین‌دستی، صنایع وابسته به خودروسازی و پیشروی و بهره‌برداری از معادن زغال‌سنگ ضروری است.

سرمایه‌گذاری محقق شده و از ۲۰۵۹ طرح تاکنون ۱۱۷۹ طرح با سرمایه‌گذاری ۲۱۷۰۰ میلیارد تومان به بهره‌برداری رسیده است (تحقق ۴۵ درصدی سرمایه‌گذاری در مدت ۴ سال گذشته). همچنین طی ۴ سال گذشته حدود ۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و استفاده از منابع مالی خارجی در قالب فاینانس و یوزانس در استان انجام شده و در سال گذشته نیز مجوز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به میزان حدود ۵۰۰ میلیون دلار صادر گردیده است.

محدودیت‌های توسعه استان

یکی از مشکلات استان کاهش نزولات آسمانی و خشک‌سالی‌های متمادی است که منابع آبی استان را بشدت تهدید می‌نماید و در سال گذشته نیز بر اساس آمار سازمان هواشناسی، میزان بارندگی در استان نسبت به سال قبل به یک‌چهارم کاهش یافته است. با توجه به اینکه بخش کشاورزی سهم تأثیرگذاری را در تولید ناخالص داخلی و اشتغال استان ایفا می‌نماید و همچنین بزرگ‌ترین محصولات صادراتی غیرنفتی استان و کشور مربوط به پسته و خرما می‌باشد لذا ساماندهی و افزایش بهره‌وری و مدیریت کشت در استان از اولویت‌های برنامه اقتصاد مقاومتی قرار گرفته است؛ که در این راستا توسعه کشت گلخانه‌ای طی چهار سال گذشته ۲۳ درصد، توسعه دستگاه‌های آبیاری نوین ۴۶ درصد، تغییر الگوی کشت ۱۲۶ درصد، ارتقای راندمان تولید گندم به‌عنوان محصول استراتژیک با کاهش سطح زیر کشت ۴۲ درصد، توسعه کاشت دانه‌های روغنی به‌عنوان جایگزین محصولات با نیاز آبی بالا ۸۳۱ درصد و صرفه‌جویی در کاهش مصرف و برداشت آب‌های زیرزمینی ۲۴۶ درصد رشد داشته است. علاوه بر آن نیاز است به‌منظور مدیریت مناسب آب‌و‌خاک نیز علاوه بر مدیریت بهینه آب و نصب کنتور هوشمند، قیمت آب و برق در بخش کشاورزی نیز موردبازنگری قرار گیرد تا به‌عنوان یک ابزار بازدارنده در مدیریت تغییر الگوی کشت کمک کند (در استان کرمان در ۴ سال گذشته بیش از ۳۵۰۰ کنتور هوشمند نصب گردیده است). همچنین برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها و توسعه پدیده حاشیه‌نشینی و ایجاد سازوکار مهاجرت معکوس به روستاها دو طرح در استان کرمان در حال اجرا است. در طرح اول که ساماندهی حاشیه‌نشینی را دنبال می‌کند (طرح نجات) توجه به معیشت و سلامت و بهداشت حاشیه‌نشینان در دستور کار است و با هماهنگی تمامی دستگاه‌های مربوطه، علاوه بر ساماندهی اقامت و اسکان آن‌ها، در خصوص ایجاد اشتغال و بهبود وضعیت بهداشتی و سلامت حاشیه‌نشینان اقدامات مؤثری صورت گرفته و با توجه به اینکه کمتر از یک سال از اجرای طرح نجات نمی‌گذرد بایستی برای تفسیر نتایج طرح منتظر ماند. در طرح دوم که همان توانمندسازی جوامع محلی روستایی است مدیریت و فکر و توسعه مناطق به شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی و غیردولتی به‌عنوان معین اقتصاد مقاومتی آن مناطق واگذار شده و تاکنون به ۲۶ معین اقتصادی تفاهنامه همکاری منعقد شده است که به‌عنوان مثال می‌توان از شهر نمونه اقتصاد مقاومتی «قلعه گنج» نام برد. در این مدل که موردتوجه و حمایت مسئولین نظام و شخص مقام معظم رهبری نیز قرار گرفته

رتبه اول کشور را دارد و تاکنون ۶۳۲ اثر نیز ثبت ملی شده که با مرمت آن‌ها، نقش بسزایی در ارزش‌افزوده این بخش و اشتغال ایفا می‌شود که از جمله آثار مرمت‌شده می‌توان به بازار تاریخی شهر کرمان، باغ عمارت فتح‌آباد، خانه حاج‌آقا علی بزرگ‌ترین خانه خشتی جهان اشاره نمود.

یکی از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری استان، بخش گردشگری سلامت است. با توجه به وجود دانشگاه‌های برجسته در استان و وجود پزشکان مجرب، امکان سرمایه‌گذاری ۲۰۰۰ تخت بیمارستانی جدید، مراکز پرستورمانی و پزشکی هسته‌ای، تولید دارو و تولید فرآورده‌های خونی مهیا است.

بر اساس آمار حساب‌های منطقه‌ای منتشرشده جایگاه بخش‌های مختلف اقتصادی استان، سهم بخش خدمات ۳۵/۳ درصد تولید محصول ناخالص داخلی و بخش صنعت و معدن ۳۶/۷ درصد و بخش کشاورزی ۲۷/۶ درصد بوده است. مقایسه سهم ارزش‌افزوده بخش‌های عمده اقتصادی در دو سال اخیر حاکی از افزایش سهم بخش کشاورزی و کاهش سهم بخش خدمات می‌باشد. همچنین سهم تولید ناخالص داخلی استان از کشور در بخش کشاورزی ۷/۳ درصد، بخش صنعت و معدن ۳/۴ درصد و بخش خدمات ۶/۶ درصد می‌باشد. با توجه به‌ضرورت هدف‌گذاری تولید ناخالص داخلی استان کرمان در این قسمت برآوردی از تولید ناخالص داخلی استان در برنامه ششم توسعه (۹۹-۱۳۹۵) ارائه می‌گردد.

ازآنجاکه در اسناد برنامه ششم توسعه، متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی با نفت کشور در پنج سال ۹۹-۱۳۹۵، ۸ درصد در نظر گرفته شده است با توجه به پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های ایجادشده سال‌های اخیر در استان و با مطالعات و بررسی‌های کارشناسی صورت گرفته، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی استان ۸/۵ درصد پیش‌بینی می‌گردد. همچنین بر اساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته، یک‌سوم از رشد اقتصادی استان می‌بایست از طریق افزایش بهره‌وری تحقق یابد. نرخ رشد اقتصادی و نرخ رشد بهره‌وری در بخش‌ها مختلف اقتصادی استان در جدول ذیل نشان داده شده است. بر این اساس ۲/۸ درصد از رشد ۸/۵ درصدی استان می‌بایست از طریق افزایش بهره‌وری تحقق یابد. طی برنامه ششم، سهم بخش کشاورزی با ۶ درصد کاهش از ۳۱ درصد به ۲۳/۹ درصد، بخش صنعت و معدن با ۳ درصد افزایش از ۳۳/۶ درصد به ۳۶/۲ درصد و بخش خدمات با ۵ درصد افزایش از ۳۴/۷ درصد به ۳۹/۹ درصد خواهد رسید. بر اساس برآوردهای انجام‌شده در برنامه ششم توسعه، میزان سرمایه‌گذاری موردنیاز به‌منظور رشد اقتصادی ۵/۷ درصدی (بدون بهره‌وری) در استان کرمان، به‌طور متوسط سالانه ۲۴۵ هزار میلیارد ریال می‌باشد. سهم بخش کشاورزی از این مقدار سرمایه‌گذاری برابر ۱۰/۶ درصد، بخش صنعت و معدن ۴۳/۴ درصد و سهم بخش خدمات ۴۶ درصد می‌باشد.

ظرفیت سرمایه‌گذاری در استان کرمان به گونه ایست که از سال ۹۲ با تبیین طرح مثلث توسعه اقتصادی برای ۷۶ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در تمامی بخش‌های اقتصادی توسط بخش‌های خصوصی و غیردولتی طی برنامه ۸ ساله دولت تدبیر و امید هدف‌گذاری گردید که تاکنون بیش از ۳۴ هزار میلیارد تومان

در مزارع و باغات با حفظ سطح زیر کشت موجود، لوله‌گذاری در سطح مزارع و باغات و خطوط انتقال آب، حذف کشت‌های با مصرف آب زیاد و راندمان پائین تولید محصول، اصلاح و بهبود روش‌های آبیاری، تجهیز، نوسازی و یکپارچه‌سازی اراضی، استفاده از روش‌های به‌زراعی در زمینه کاهش تبخیر، تعرق و ترویج آن، خاموشی و عدم بهره‌برداری موتورپمپ‌های کشاورزی در فصول عدم نیاز باغ‌ها و مزارع توسط بهره‌برداران، بررسی کاهش سطح زیر کشت متناسب با آب ورودی دشت‌ها، برقی کردن چاه‌های کشاورزی، نصب کنتورهای هوشمند آب و برق بر روی کلیه چاه‌ها و تحویل حجمی آب، تعیین تکلیف چاه‌های کشاورزی غیرمجاز، کاهش پرت شبکه‌های آب شرب شهری و روستایی، قطع انشعاب‌های غیرمجاز، تعویض کنتورهای خراب و انتقال آب حوزه به حوزه، اصلاح الگوی کشت، یکپارچه‌سازی اراضی و افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، طرح نجات ساکنین مناطق حاشیه‌ای (شناسایی ویژگی‌های اجتماعی فرهنگی خانوارهای ساکن در مناطق حاشیه‌ای، شناسایی و اولویت‌بندی آسیب‌های اجتماعی موجود در منطقه، جلوگیری از گسترش پدیده حاشیه‌نشینی در شهر کرمان، حذف تدریجی حاشیه‌نشینی در شهر کرمان، توانمندسازی ساکنان مناطق حاشیه‌نشینی در حوزه آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و استفاده از مشارکت فعال ساکنین مناطق حاشیه‌ای به‌منظور توانمندسازی آنان)، توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تولید محصولات دانش‌بنیان و اجرای طرح‌های عمران شهری تا حدودی در جهت رفع محدودیت‌های مورد اشاره گام برداشت.

آسیب‌شناسی طرح‌های راکد و نیمه فعال

بررسی‌ها نشان می‌دهد عوامل گوناگونی از جمله نقش مدیریت واحدهای تولیدی، به‌روز نبودن ماشین‌آلات تولید، پایین بودن بهره‌وری تولید، مشکلات تأمین منابع مالی مانند بروکراسی و نرخ بالا، تأثیر سیاست‌های خارجی، وجود کالاهای مشابه خارجی با قیمت کمتر در بازار، عدم رقابت سالم در بازارهای بین‌الملل توسط صادرکنندگان داخلی، عدم توجه به سلیقه بازارهای هدف صادراتی و بازار رسانی به‌موقع، تأثیرات نرخ ارز، تحریم‌ها و نقش آن‌ها در تأمین مواد اولیه بازراداری بین‌المللی، نبود تشکل‌های حرفه‌ای صادراتی، عدم ایجاد مراکز توسعه صادرات در کشورهای هدف صادراتی، عدم شناسایی و ورود به بازارهای جدید بین‌المللی و ... باعث کاهش مزیت رقابتی محصولات تولیدی داخلی شده که در نهایت با کاهش تدریجی ظرفیت تولید، واحد را به سمت تعطیلی سوق می‌دهد. در واقع آسیب‌شناسی کسب‌وکارهای موجود یکی از حلقه‌های مؤثر در زنجیره کارآفرینی می‌باشد. از دیگر حلقه‌های ضروری در زنجیره کارآفرینی می‌توان به نهادسازی ملی، توانمندسازی کارآفرینان، توسعه فرهنگ کارآفرینی، شناسایی فرصت‌های جدید سرمایه‌گذاری و پنجره واحد اشاره نمود. در آسیب‌شناسی کسب‌وکارهای موجود اهدافی مانند بررسی و شناخت دقیق مشکلات طرح‌های دارای مجوز، تعیین راه‌کارهای احیا و رفع مشکلات طرح‌ها با برگزاری جلسات مؤثر و کارآمد، هموار کردن مسیر بازگشت پروژه‌های راکد به چرخه اقتصاد

به‌منظور کاهش موانع و مشکلات از جمله بروکراسی اداری و ناکارآمدی آن، تمرکزگرایی، قوانین مزاحم و متداخل، دولتی شدن توسعه، اختلاف و چالش‌های سیاسی، عدم تعادل منطقه‌ای در سطح کشور و استان و عدم انسجام دستگاه‌های اجرایی و ارکان حکومت در امر توسعه و پیشرفت، از توان و ظرفیت بخش‌های غیردولتی و خصوصی در قالب انجام طرح‌های مطالعاتی مناطق، تعریف طرح‌های اقتصادی و توانمندسازی بر اساس شرایط منطقه، ارائه خدمات اجتماعی و سلامت، ارائه خدمات فرهنگی و آموزشی و خدمات حمایتی استفاده شده است.

از سایر محدودیت‌های توسعه استان علاوه بر خشک‌سالی‌های متمادی و مهاجرت روستاییان و عشایر به شهرها می‌توان به بحران آب، تأمین منابع مالی طرح‌های اقتصادی و تولیدی با نرخ مناسب، عدم رعایت الگوی کشت و بهره‌وری پایین تولیدات بخش کشاورزی، وجود صنایع راکد و نیمه فعال، تأثیرپذیری صادرات غیرنفتی از وضعیت بازار ارز، تأثیر تحریم‌ها بر تأمین مواد اولیه واحدهای تولیدی مخصوصاً خودروسازی و ... اشاره نمود که امید است با اجرای برنامه‌هایی از جمله پیگیری اجرا و اتمام طرح‌های مهم و تأثیرگذار و جذب سرمایه‌گذاری جدید، تأمین آب شرب و صنعت و طرح همیاران آب (آموزش بهره‌برداران و انتقال دانش نوین آبیاری، همسو کردن نهادهای اجرایی، قضائی و انتظامی در انسداد چاه‌های غیرمجاز، تشکیل شورای حفاظت منابع آب شهرستان‌ها و ارائه گزارش ماهیانه به شورای آب استان، استفاده از سیستم نوین آبیاری

یکی از مباحث مرتبط با آسیب‌شناسی واحدهای راکد و نیمه فعال، وضعیت مدیریتی آن‌هاست. بخشی از مشکلات مدیریتی مربوط به عدم اشراف کامل مجری طرح به علوم تخصصی بازارشناسی، بازاریابی، حسابداری، توجیه‌پذیری طرح، نحوه تأمین منابع مالی و نرخ اقتصادی آن، آشنایی به مسائل حقوقی بیمه‌ای و مالیاتی و ... می‌باشد. علی‌رغم عدم اشراف کامل مجری طرح به موارد ذکرشده، مشاهده می‌گردد در برخی واحدهای مشکل‌دار، حتی از کارکنان متخصص امور مربوطه نیز استفاده نمی‌شود و برای صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری، معمولاً همه کارهای ذکرشده را فردی انجام می‌دهد که تخصص و اطلاعات کافی در این خصوص را ندارد.

غیرمتخصص می‌باشد. در اکثر بنگاه‌های اقتصادی به موضوع مدیریت به‌عنوان یک علم و تخصص نگاه نمی‌شود و در واقع این مجری طرح و سرمایه‌گذار است که تمایل دارد در همه زمینه‌ها مدیریت و تصمیم‌سازی کند. از طرف دیگر چون تمام فکر مجری طرح به تولید منعطف می‌شود لذا محوریت اصلی کسب‌وکار که همانا فروش است را فراموش می‌کند؛ بنابراین بنگاهی موفق خواهد بود که مدیریت آن بر اساس فروش و سهم دسترسی به بازار چشم‌انداز واحد را ترسیم نماید و بر اساس آن استراتژی خود را تعریف کند. همچنین توجه به مقوله کیفیت، نوآوری و خلاقیت در تولید محصولات نیز از ارکان اصلی در تعریف چشم‌انداز بازار محور است.

در حال حاضر اداره واحد کسب‌وکار به شکل سنتی امکان‌پذیر نیست و این موضوع یک خطر جدی برای بقای واحد به شمار می‌رود. اگرچه در گذشته به علت بالا بودن حاشیه سود و وجود بازار داخلی و خارجی، این مشکل کمتر احساس می‌شد اما با گذشت زمان، دشواری‌های بازار و فروش کالا و توسعه بازار بیشتر می‌شود و در نتیجه مشکلات این‌گونه واحدها بیشتر خودنمایی می‌کند. یکی از نگرش‌های سنتی در مدیریت کسب‌وکار، این است که افرادی که اطلاعات کافی و دانش تخصصی در خصوص ساختار سازمانی ندارند اقدام به جذب نیرو و تعریف ساختار می‌نمایند که این مشکل در واحدهایی که از مشاوره افراد متخصص استفاده می‌کنند کمتر دیده می‌شود؛ اما چنانچه کافی نبودن دانش مدیریتی با خودبزرگ‌بینی همراه می‌شود و این رفتار به سایر بخش‌ها نیز تسری پیدا کند بسیار خطرناک است و باعث می‌شود افراد مطیع جای افراد متخصص و توانمند و باتجربه را بگیرند و کسب‌وکار را به سمت رکود سوق دهند.

درواقع یکی از حلقه‌های مفقوده در فعال‌سازی واحدهای راکد، انجام مشاوره تخصصی در خصوص نحوه مدیریت، تبیین استراتژی بر مبنای بازار هدف و سپس چگونگی تولید بهره‌ور است؛ بنابراین جای کلینیک‌های مشاوره حرفه‌ای و مسئولیت‌پذیر برای ارائه این‌گونه راهنمایی‌ها خالی است و به این دلیل است که علی‌رغم استفاده حداکثری از ابزارهای رونق کسب‌وکار که هر ساله توسط دولت تبیین و ابلاغ می‌شود باز شاهد وجود مشکلات در واحدهای کسب‌وکار هستیم. در حال حاضر این‌گونه مشاوره‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی، سیستم بانکی، اتاق بازرگانی داده می‌شود اما به دلیل این‌که آسیب‌شناسی هر واحد کاملاً مجزا و تخصصی بایستی صورت پذیرد و هزینه‌بردار است و این امکان برای نهادهای اشاره‌شده وجود ندارد که برای تک‌تک واحدها چنین وقتی گذاشته شود و دریافت هزینه این‌گونه خدمات مشاوره‌ای در دستگاه‌های دولتی تعریف نشده، بنابراین تعهدی نیز ایجاد نمی‌نماید. از طرف دیگر وجود مراکز مشاوره کارآفرینی نیز با عملکردی منفعلانه و صرفاً برگزاری دوره‌های آموزش تئوری نیز توفیقی نداشته است؛ بنابراین پس از فرهنگ‌سازی، وجود مراکز مشاوره و آسیب‌شناسی تخصصی کسب‌وکارها در قالب تشکل غیردولتی با داشتن الزام و تعهد نسبت به ارائه مشاوره مؤثر و تأثیرپذیری از نتیجه مشاوره داده‌شده در نحوه ارزیابی عملکرد آن‌ها و همچنین امکان استفاده از ابزارهای تبیینی برای ارائه مشاوره‌های نادرست ضروری است. ●

و تولید، اولویت‌بندی مشکلات و تدوین راه‌کار بازگشت، شناسایی خوشه‌های صنعتی منطقه و کمبودهای آن و دستیابی به نتایج سریع و ایجاد فضای مثبت در منطقه دنبال می‌شود.

یکی از مباحث مرتبط با آسیب‌شناسی واحدهای راکد و نیمه فعال، وضعیت مدیریتی آن‌ها می‌باشد. در واقع بخشی از مشکلات مدیریتی شناسایی شده مربوط به عدم اشراف کامل مجری طرح به علوم تخصصی بازار شناسی، بازاریابی، حسابداری، توجیه‌پذیری طرح، نحوه تأمین منابع مالی و نرخ اقتصادی آن، آشنایی به مسائل حقوقی بیمه‌ای و مالیاتی و ... می‌باشد. علی‌رغم عدم اشراف کامل مجری طرح به موارد ذکرشده، مشاهده می‌گردد در برخی واحدهای مشکل‌دار، حتی از کارکنان متخصص امور مربوطه نیز استفاده نمی‌شود و برای صرفه‌جویی در هزینه‌های جاری، معمولاً همه کارهای ذکرشده را فردی انجام می‌دهد که تخصص و اطلاعات کافی در این خصوص را ندارد. در چنین فضایی، استفاده از ابزارهای رفع موانع تولید، قطعاً نمی‌تواند اثربخش باشد و فقط زمان وقوع بحران را به تأخیر می‌اندازد. از سوی دیگر واحدهای راکد و نیمه فعالی نیز وجود دارند که با داشتن نقشه راه و برنامه مشخص برای آینده تولید و فروش، توانسته‌اند از ابزارهای رفع موانع تولید استفاده نمایند و وضعیت واحد خود را بهبود بخشند.

دولت برای رفع مشکلات واحدهای بحرانی هر ساله برنامه‌هایی را تدوین و اجرا می‌نماید و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر، بخشودگی‌های مالیاتی و بیمه‌ای و بسته‌های تأمین مالی متنوع با نرخ‌های گوناگون نیز در این راستا هم‌افزایی می‌کنند اما چیزی که باعث شده شرایط استفاده از این امکانات برای واحدهای مشکل‌دار فراهم نگردد عدم وجود صورت‌های مالی و شفاف، عدم اشراف به مسائل حقوقی شرکت‌ها و تعاونی‌ها به وضعیت سهام‌داران و مدیران شرکت، ذی‌نفعان واحد، نسبت‌داری‌ها و هزینه‌ها و بدهی‌ها در مرحله اول و نداشتن برنامه مشخص برای میزان تولید مبنی بر بازار داخل و صادرات، قیمت تمام‌شده محصول با رویکرد بهره‌وری و رهایی از وضعیت بحرانی موجود به هر قیمتی بدون در نظر گرفتن عواقب آن در آینده در مرحله دوم است که این موارد به نحوه مدیریت واحد مربوط می‌شود. از طرف دیگر بسیاری از بازنشستگان دولتی یا به‌صورت مستقیم اقدام به راه‌اندازی کسب‌وکار می‌نمایند و یا به‌عنوان مشاور در این خصوص اقدام می‌نمایند و در برخی موارد نیز مسئولیت و مدیریت واحدهای غیردولتی را عهده‌دار می‌شوند که بعضاً مشاهده می‌گردد با گذشت زمان، به دلیل تفکر دولتی و عدم نگرش فایده و هزینه، عملکرد واحد تولیدی کاهش یافته و در نهایت به رکود می‌انجامد. لذا آموزش کاربردی و هدفمند کارآفرینان و مجریان کسب‌وکار بسیار ضروری است. مدیریت بخش خصوصی با تفکر دولتی، معمولاً نتیجه‌بخش نبوده و نخواهد بود.

با توجه به تمامی مشکلات بیرونی در مسیر تولید در استان و کشور، مدیران توانمند و کارآمد واحدهای کسب‌وکار می‌توانند با استفاده از امکانات و ابزارهای حمایتی مانند ظرفیت قانون رفع موانع تولید، می‌توانند یک بنگاه اقتصادی را در مسیر درست هدایت کنند. یکی از دلایل ورشکستگی بنگاه‌ها و کارخانه‌های، متأثر از به‌کارگیری مدیران